

Špecializácia v zdravotníckom povolání

Andrej Kováč

Špecializácia je vzdelávací proces, ktorý zdravotníckemu pracovníkovi umožní rozšíriť si odborné vedomosti a zručnosti potrebné pre výkon práce špecialistu. Štúdiom na fakulte získava poslucháč vedomosti síce komplexné, ale nemôžu ísť do takej hĺbky, akú vyžaduje práca špecialistu. V oblasti pracovných návykov a zručností, ktoré zdravotníctvo vyžaduje, študent získava iba minimálne vedomosti a zručnosti. Preto je potrebné dosiahnuť oveľa vyšší stupeň vedomostí a zručností, pravda, už v jednej zdravotníckej disciplíne. Tento proces má v sebe prvky vzdelávacích aktivít rôznych druhov a spôsobov kontroly výsledku vzdelávania, ktorý vyvrcholí skúškou. Jestvuje množstvo organizačných prvkov, ktoré zabezpečujú priebeh celého procesu - od vstupu do tohto systému - až po jeho výstup. Problém špecializácie považujú takmer všetky krajiny Európy za taký významný, že mu venujú aj legislatívnu pozornosť. Tak sa uzatvára cyklus legislatívnymi normami riadnej výchovy zdravotníckych pracovníkov.

Napriek takejto vysokej pozornosti, chýba u nás, ale aj v ostatných krajinách EÚ, presnejšie určenie, o aký typ vzdelávania ide. Či ide o ďalšie vzdelávanie a akého typu, či špecializáciu zaradiť do sústavy vysokoškolského vzdelávania a aký typ vysokoškolského vzdelávania predstavuje. Existujú viaceré názory, z ktorých niektoré treba považovať za extrémne.

V zahraničí sa diskutuje, či by nemala byť špecializácia súčasťou štúdia medicíny alebo iných odborov. Keď hovoríme o medicíne, v tomto modeli by štúdium medicíny trvalo 11 rokov. Z toho prvých šesť rokov by išlo o interné štúdium a nasledujúcich 5 rokov by išlo o štúdium externé.

Podľa iných názorov, špecializačné štúdium je iným druhom tret'ostupňového vzdelávania. Tento názor bol donedávna legislatívne zakotvený v zákone o vysokých školách platnom na Slovensku. Tretí stupeň vysokoškolského vzdelávania sa podľa tohto názoru delí na doktorandské, ktoré pripravuje absolventa na vedeckú dráhu a na špecializačné štúdium v medicíne, ktoré pripravuje absolventa lekárskej fakulty na dráhu lekára špecialistu. Ďalším názorom je, že ide o špecifický druh vysokoškolského vzdelávania v rámci ďalšieho vzdelávania. Tento variant je jedným z viacerých modifikácií nášho vysokoškolského zákona. Podľa niektorých názorov ide o ďalšie vzdelávanie, ktoré však možno uskutočňovať iba na vysokých školách. Nechýba ani názor, že ide o štandardné ďalšie vzdelávanie.

Tabuľka č.1 Názory na špecializáciu

1. vysokoškolské štúdium
a. pokračovanie štúdia medicíny ako jeho súčasť
b. tretí stupeň vysokoškolského štúdia
c. špecifický druh vysokoškolského štúdia v rámci ďalšieho vzdelávania
2. ďalšie vzdelávanie
a. v rámci ďalšieho vzdelávania vysokoškolské štúdium
b. uskutočňované iba na vysokých školách
c. štandardné

V anglických prekladoch právnych úprav vzdelávania lekárov sa namiesto slovného spojenia špecializačné štúdium používa výraz **postgraduate study**. Je škoda, že na Slovensku v súvislosti so špecializáciou, tento termín chýba. Preklad výrazu, ktorý uvádza vo svojej publikácii Švec (1995), je pre potreby špecializácie v zdravotníctve nepoužiteľný. Prekladá ho ako postgraduálne štúdium, čo je synonymum pre graduálne štúdium a je zamerané na získanie vyššieho akademického titulu, než je hodnosť bakalára alebo prvého profesijného titulu. U nás je ekvivalentné programu postgraduálneho doktorandského štúdia. Keďže väčšina krajín EÚ zdravotnícke štúdium po absolvovaní fakúlt, vrátane špecializácie, v anglických prekladoch nazvala postgraduate study, budeme musieť alebo včleniť tento pojem do našej sústavy vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, alebo obohatiť andragogické prekladové slovníky aj o tento význam platný pre vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov.

Otázok a nevyjasnených problémov, ktoré sú spojené s chýbaním legislatívne zakotvenej definície špecializácie a špecializačnej prípravy sa vynára veľké množstvo. Môžeme konštatovať, že odpoveď na otázky: čo to je špecializácia (?) a čo to je špecializačná príprava (?) v našej legislatíve nie je. Myslíme si, že ide o veľkú chybu. Mnohé kontraproduktívne diskusie o tom, čo to je špecializácia, kto ju má vykonávať, kto má byť národnou autoritou pri udeľovaní diplomov, kto je zodpovedný za obsah a kvalitu vzdelávania a pod., by pravdepodobne nevznikli, ak by bolo jasné, o aký typ vzdelávania ide. Pretože z neho sa dajú odvodiť práve odpovede na položené otázky. Z dôvodov dodržania historicky podmieneného vývoja vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, ktoré sa od jeho vzniku nazývalo ďalším vzdelávaním, používame aj my v práci toto označenie a zaeľujeme špecializačné štúdium do sústavy ďalšieho vzdelávania i keď sme si vedomí, že ani v ostatných krajinách EÚ nie je ukončená diskusia o aký typ vzdelávania ide. Podľa súčasne platnej legislatívy je špecializačné štúdium v zdravotníctve ďalšie vzdelávanie uskutočňované vysokými školami. Čaká nás zjavne dlhá diskusia o podstate a obsahu názvu špecializácia a špecializačná príprava, a to nie len na území SR, ale aj v celej EÚ, kde nie je na tento fakt jednotný názor.

Použitá literatúra

ŠVEC, Š. Základné pojmy v pedagogike a andragogike. Bratislava : Iris. 1995. 280 s. ISBN 80-88778-15-8

Adresa autora:

PhDr., RNDr. Andrej Kováč, PhD., MPH
Katedra manažmentu a ekonomiky zdravotníctva
Fakulta verejného zdravotníctva
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave
Limbová 12
833 03 Bratislava
e-mail: andrej.kovac(at)szu.sk
Vedúci katedry: PhDr., RNDr. Andrej Kováč, PhD., MPH